

7. ZÁSADY PROSTOROVÉHO A URBANISTICKÉHO USPOŘÁDÁNÍ A PŘEDPOKLADY PRO ŘÍZENÍ PROCESŮ

7.1 VÝCHODISKA PROSTOROVÉHO A URBANISTICKÉHO USPOŘÁDÁNÍ ÚZEMÍ

Sídelní systém je chápán jako soubor (gravitačních) vztahů mezi sídly závislých na dosažené úrovni hospodářského rozvoje a s tím souvisejícího společenského a kulturního významu, a úrovni vybavení a služeb, které určují hierarchii sídel jako centr osídlení; intenzita vztahů určuje, resp. vymezuje funkční regiony, jako soubor sídel s více či méně intenzivními vztahy k centrům osídlení.

Návrh prostorového a urbanistického uspořádání území reflektuje:

- přírodní podmínky, které určují historicky vzniklý charakter osídlení a prostorové rozmístění sídel resp. reálného rozložení populace, i základní rámec funkčních vztahů, které předurčují polohu center a funkčních regionů;
- dominanci Brna, resp. brněnského metropolitního regionu, jako jednoznačnou danost krajské sídelní struktury, která významným způsobem ovlivňuje vymezení funkčních regionů v kontaktu s metropolitním regionem; současně rizika vzniku nepříznivých vlivů, které by mohly vést k poruchám fungování sídelního systému, vyplývajících zejména z neřízeného vývoje sídelní struktury (suburbanizace);
- stav sídelní struktury v periferních či semiperiferních částech JMK a v oblasti „vnitřní periferie“ tj. oblastech ohrožených depopulačními procesy, které vytvářejí riziko ztráty kritické úrovně poptávky po určitých typech služeb; přičemž nelze předpokládat, že vymezením dalších center se zlepší obsluha území - pro takový postup není opodstatnění, protože územní rozvojový potenciál jednotlivých sídel v periferních oblastech zůstává nenaplněný (návrh řešení nabízí opatření formulovaná ve strategické vizi „Strategie Jihomoravského kraje 2020“, která cílí na plošnou stimulaci rozvoje sídel v takto znevýhodněných částech kraje).

7.2 SKLADEBNÉ JEDNOTKY A JEJICH PROSTOROVÉ USPOŘÁDÁNÍ, KONTEXT VÝVOJE VZTAHŮ VE FUNKČNÍCH REGIONECH.

Návrh prostorového uspořádání území je založen na vymezení:

- funkčních regionů - viz tabulka 3.1
- center osídlení a jejich hierarchické a polohové typologii viz tabulka 4.1

Základní skladebnou jednotkou, jsou navržené funkční regiony, ve kterých se realizují rozhodující vztahy v území. Funkční regiony vyjadřují:

- uspořádání sídelních vazeb na mikroregionální úrovni, s prostorovým vymezením pracovních vztahů, jako klíčového faktoru prostorového systému denního rozmístění a pohybu obyvatelstva,
- předpoklady pro spádovost za určitými typy služeb.

Navržená struktura center odpovídá charakteristikám funkčních regionů a je s nimi významově spojena.

Vývoj vztahů ve funkčních regionech i jejich dynamika se proměňují; to má významný vliv na rozvoj jednotlivých sídel a jejich urbanistickou strukturu a v případě center osídlení i na jejich funkčnost a pozici v hierarchické struktuře center. Signifikantní pro riziko vzniku nepříznivých vlivů, které by mohlo vést k poruchám fungování sídelního systému jsou:

- vývoj koncentrace pracovních příležitostí, resp. související snižování počtu/zvyšování územní rozlohy funkčních regionů;
- vývoj v metropolitním regionu, zasaženém suburbanizací, ve kterém je riziko opomíjení - prostorového „přeskakování“ center (lokálních, resp. mikroregionálních) reálně v důsledku atraktivity jádra, a to v převážné většině z důvodu poklesu významu pracovních center ve

prospěch Brna a současně i ztráty úrovně poptávky po určitých typech služeb; toto prostorové „přeskakování“ se může negativně projevit nedostatečnou poptávkou po určitém typu služeb směřující ke ztrátě komplexnosti funkcí centra.

7.3 PŘEDPOKLADY PRO USMĚŘOVÁNÍ PROCESŮ

Z výše uvedeného vyplývá, že podmínky, které byly předpokladem pro prostorové uspořádání sídelní struktury, je nezbytné periodicky vyhodnocovat a konfrontovat s navrženou strukturou center a jejich významem.

Vzhledem k nedostatečné možnosti územně plánovacích nástrojů účinně řešit rizika vzniku poruch, se jeví jako důležité:

1. Ztotožnit (pokud to je účelné) funkční regiony se správními obvody ORP; tím získat platformu pro sledování vývoje funkčních vztahů s využitím územně analytických podkladů (zejména RURÚ, ve kterých dosud není problematika fungování sídelní struktury dostatečně sledována).
2. Do strategické vize „Strategie Jihomoravského kraje 2020“ začlenit opatření, která se týkají stimulace rozvoje center zejména v periferních (znevýhodněných) oblastech.
3. Urbanistické formování územně rozsáhlého metropolitního funkčního regionu s komplikovanější vnitřní strukturou považovat za významný faktor eliminace negativních vlivů např. suburbanizace, ztráty významu center s tendencemi k rozpadu jejich spádových oblastí.

Rozhodující předpoklady pro usměřování procesů:

4. V územích, ve kterých byl identifikován relativní soulad správních obvodů ORP a funkčních regionů sledovat vývoj sídelní struktury jak nezbytnou součást RURÚ, včetně vztahů k okolním funkčním regionům.
5. Za nanejvýš významnou považovat „zónu A“ metropolitního regionu - území, ve kterém se koncentruje problematika záměrů na provedení změn, které reflektují mimo jiné suburbanizační resp. reurbanizační procesy, a v neposlední řadě problematiku řešení klíčových částí dopravní infrastruktury metropolitního regionu; sledovat její vývoj prostřednictvím ÚAP (minimálně v rozsahu správních obvodů Brna a ORP Šlapanice).
6. Územně definovat a urbanisticky řešit navržené jádro metropolitního regionu tj. území navazující na správní obvod Brna, které má předpoklady pro intenzivní využití území s vyváženým poměrem produkčních, obslužných a rezidenčních funkcí.
7. Ověřit možnosti využití potenciálu výrobních funkcí (včetně brownfiedů) a skutečný rozsah a funkčnost veřejné vybavenosti v centrech lokálních a mikroregionálních (v kontextu s životaschopností znevýhodněných částí kraje viz „Opatření Aktualizace strategické vize Strategie Jihomoravského kraje 2020“).

SEZNAM ZKRATEK

BMR	brněnský metropolitní region
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
IAD	individuální automobilová doprava
IDS JMK	Integrovaný dopravní systém Jihomoravského kraje
JMK	Jihomoravský kraj
MU	Masarykova univerzita
OV	občanská vybavenost
RURÚ	rozbor udržitelného rozvoje území
SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů
SO ORP	správní obvod obce s rozšířenou působností
TTWA	travel to work area (vztahově uzavřený pracovní region)
ÚAP	územně analytické podklady